

U z n e s e n i e

Najvyšší súd Slovenskej republiky v právnej veci žalobkyne S., so sídlom v B., IČO: X., proti žalovanému E., bývajúcemu v S., o zaplatenie 294,43 € (8 870 Sk), vedenej na Okresnom súde Spišská Nová Ves pod sp. zn. 2 C 27/2006, na dovolanie žalobkyne proti uzneseniu Krajského súdu v Košiciach z 9. apríla 2008 sp. zn. 6 Co 95/2007, takto

r o z h o d o l :

Najvyšší súd Slovenskej republiky uznesenie Krajského súdu v Košiciach z 9. apríla 2008 sp. zn. 6 Co 95/2007 **z r u š u j e** a vec vracia tomuto súdu na ďalšie konanie.

O d ô v o d n e n i e

Okresný súd Spišská Nová Ves rozsudkom z 22. mája 2006 č.k. 2 C 27/2006-47 uložil žalovanému povinnosť zaplatiť do 3 dní žalobkyňi sumu 8 870 Sk; účastníkom náhradu trov konania nepriznal a žalovaného zaviazal zaplatiť v lehote troch dní súdny poplatok z návrhu na začatie konania v sume 532 Sk na účet okresného súdu. Žalobe v celom rozsahu vyhovel, lebo vykonaným dokazovaním mal preukázané, že žalobkyňa vyplácala žalovanému (osobitnému príjemcovi dávky dôchodkového zabezpečenia) starobný dôchodok D. aj po jej smrti, ktorou nárok na túto dávku zanikol Tým sa žalovaný bezdôvodne obohatil (§ 451 ods. 1 a 2 Občianskeho zákonníka). Keďže nebol poberateľom dôchodku, ale iba osobitným príjemcom dôchodkovej dávky, nevzťahuje sa na neho § 236 a nasl. zákona č. 461/2003 Z.z. o sociálnom poistení. Povinnosť vrátiť neprávom vyplatenú dávku mu preto nevyplýva z právneho vzťahu upraveného zákonom č. 461/2003 Z.z. o sociálnom poistení, ale z občianskoprávneho vzťahu zodpovednosti za bezdôvodné obohatenie. O náhrade trov konania rozhodol súd podľa § 142 ods. 1 O.s.p.

Na odvolanie žalovaného Krajský súd v Košiciach uznesením z 9. apríla 2008 sp. zn. 6 Co 95/2007 rozsudok súdu prvého stupňa zrušil a konanie zastavil; účastníkom nepriznal náhradu trov konania a vec postúpil Sociálnej poisťovni. Po preskúmaní odvolania,

napadnutého rozsudku súdu prvého stupňa a konania, ktoré predchádzalo jeho vydaniu dospel k záveru, že v danom prípade ide o vec, ktorá nepatrí do právomoci súdu. Vychádzal z § 7 ods. 1, 2 a 3 O.s.p. a uviedol, že právomoc je jednou z podmienok konania – jej nedostatok je neodstrániteľný a vedie vždy k zastaveniu konania. Súd musí v každom štádiu konania a na každom stupni rozhodovania skúmať ex offio, či má právomoc vec prejednať a rozhodnúť. Žalobkyňa uplatnila svoj nárok voči žalovanému na zaplatenie sumy 8 870 Sk právnym titulom bezdôvodného obohatenia v zmysle § 451 Občianskeho zákonníka s odôvodnením, že žalovaný prijal od nej peňažné plnenie bez právneho dôvodu, lebo po smrti D. (27. januára 2004) už tejto poberateľke dávky nepatril ani dôchodok ani zvýšenie dôchodku pre bezvládnosť. K vyplateniu dávky, ktorej vrátenia sa žalobkyňa domáha, došlo za účinnosti zákona č. 461/2003 Z.z. o sociálnom poistení. Tento zákon upravuje aj právny vzťah, z ktorého je vyvodzovaný žalobou uplatnený nárok. Ide ale o vzťah sociálneho poistenia, v ktorom má Sociálna poisťovňa právo na vrátenie dávky poskytnutej neprávom alebo v nesprávnej výške a poberateľ alebo príjemca dávky tomu zodpovedajúcu povinnosť. Zo žiadneho ustanovenia zákona č. 461/2003 Z.z. o sociálnom poistení ale nevyplýva, že na konanie a rozhodovanie o týchto právach a povinnostiach sú príslušné súdy. Naopak, z § 172 ods. 2 tohto zákona jednoznačne vyplýva, že v danej veci má rozhodnúť Sociálna poisťovňa. O náhrade trov konania odvolací súd rozhodol podľa § 224 ods. 1 O.s.p. v spojení s § 146 ods. 2 a § 151 ods. 1 O.s.p.

Rozsudok odvolacieho súdu napadla žalobkyňa dovolaním. Odvolaciemu súdu vytkla, že v otázke právomoci súdu založil svoje rozhodnutie na nesprávnom právnom posúdení. Ďalej uviedla, že odvolací súd jej nedoručil odvolanie žalovaného proti rozsudku súdu prvého stupňa a tým jej odňal možnosť pred súdom konať. Podľa názoru žalobkyne žalovaný získal majetkový prospech z právneho dôvodu, ktorý odpadol, pretože po smrti poberateľky dávky zanikol nárok na dôchodkovú dávku a jej výplatu. Žalovaný bol povinný vrátiť dávku alebo jej časť odo dňa, od ktorého už nemala byť vyplácaná. Aplikácia ustanovenia § 236 ods. 1 zákona č. 461/2003 Z.z. o sociálnom poistení je v jeho prípade vylúčená, lebo žalovaný nebol poberateľom dôchodkovej dávky, ale len jej osobitným príjemcom. Prevzatím dôchodkovej dávky po smrti jej poberateľky naplnil žalovaný všetky znaky bezdôvodného obohatenia. Z uvedených dôvodov dovoľateľka žiadala napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu zrušiť a vec mu vrátiť na ďalšie konanie.

Žalovaný vo vyjadrení k dovolaniu uviedol, že súhlasí s rozhodnutím odvolacieho súdu.

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd dovolací (§ 10a ods. 1 O.s.p.), po zistení, že dovolanie podal včas účastník konania (§ 240 ods. 1 O.s.p.), za ktorého koná jeho zamestnanec s právnickým vzdelaním (§ 241 ods. 1 O.s.p.), bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 243a ods. 3 O.s.p.) skúmal najskôr, či tento opravný prostriedok smeruje proti rozhodnutiu, proti ktorému ho zákon pripúšťa.

V každom dovolacom konaní skúma dovolací súd najskôr to, či dovolanie je podané v zákonom stanovenej lehote, či ho podáva na to oprávnená osoba a či dovolanie je procesne prípustné (či sa ním napadá rozhodnutie, proti ktorému je dovolanie prípustné podľa § 237 O.s.p. až § 239 O.s.p.). K riešeniu ďalších otázok (napríklad z hľadiska výskytu procesnej vady konania majúcej za následok nesprávne rozhodnutie vo veci v zmysle § 241 ods. 2 ods. 2 písm. b/ O.s.p. alebo z hľadiska správnosti právneho posúdenia veci v zmysle § 241 ods. 2 písm. c/ O.s.p.) môže dovolací súd pristúpiť až vtedy, keď dovolací prieskum z týchto hľadísk prichádza do úvahy.

Pri posudzovaní prípustnosti dovolania žalobkyne vychádzal dovolací súd z toho, že dovolaním možno napadnúť právoplatné rozhodnutia odvolacieho súdu, pokiaľ to zákon pripúšťa (§ 236 ods. 1 O.s.p.).

Podľa § 237 O.s.p. je dovolanie prípustné proti každému rozhodnutiu (rozsudku a uzneseniu) odvolacieho súdu, ak a/ sa rozhodlo vo veci, ktorá nepatrí do právomoci súdov, b/ ten, kto v konaní vystupoval ako účastník, nemal spôsobilosť byť účastníkom konania, c/ účastník konania nemal procesnú spôsobilosť a nebol riadne zastúpený, d/ v tej istej veci sa už prv právoplatne rozhodlo alebo v tej istej veci sa už prv začalo konanie, e/ sa nepodal návrh na začatie konania, hoci podľa zákona bol potrebný, f/ účastníkovi konania sa postupom súdu odňala možnosť konať pred súdom, g/ rozhodoval vylúčený sudca alebo bol súd nesprávne obsadený, ibaže namiesto samosudcu rozhodoval senát. Treba zdôrazniť, že § 237 O.s.p. nemá žiadne obmedzenia vo výpočte rozhodnutí odvolacieho súdu, ktoré sú spôsobilým predmetom dovolania. Z hľadiska prípustnosti dovolania podľa uvedeného ustanovenia nie je predmet konania významný, a ak je konanie postihnuté niektorou z väd vymenovaných v § 237 O.s.p., možno ním napadnúť aj rozhodnutia vo veciach, v ktorých je inak dovolanie z hľadiska § 239 O.s.p. vylúčené.

Dovolatel'ka netvrdila, že by konanie bolo postihnuté vadou konania v zmysle § 237 písm. a/ až e/ a g/ O.s.p. a vada tejto povahy ani nevyšla v dovolacom konaní najavo. Žalobkyňa v dovolaní namietla, že postupom súdov jej bola v konaní odňatá možnosť pred súdom konať v zmysle § 237 písm. f/ O.s.p. Dôvodom, ktorý zakladá prípustnosť dovolania podľa tohto ustanovenia, je taký vadný postup súdu v občianskom súdnom konaní, ktorým sa účastníkovi odníme možnosť pred ním konať a uplatňovať procesné práva priznané mu za účelom zabezpečenia účinnej ochrany jeho práv.

Z obsahu dovolania vyplýva, že k odňatiu možnosti konať pred súdom malo podľa názoru dovolateľky dôjsť tým, že jej nebolo doručené odvolanie žalovaného proti rozsudku súdu prvého stupňa.

Z ustanovenia § 211 ods. 1 O.s.p. v znení do 30. júna 2007 vyplývala pre odvolací súd povinnosť doručiť po predložení veci odvolanie proti rozhodnutiu ostatným účastníkom a vyzvať ich, aby sa v lehote do desiatich dní od doručenia výzvy k odvolaniu vyjadrili, ak to považujú za potrebné. V zmysle § 209a O.s.p. v znení od 1. júla 2007 mal povinnosť doručiť odvolanie ostatným účastníkom konania súd prvého stupňa; táto povinnosť mu vyplýva aj zo súčasného znenia uvedeného ustanovenia.

V prejednávanej veci bolo povinnosťou odvolacieho súdu – po tom, ako mu súd prvého stupňa predložil vec (13. marca 2007) na rozhodnutie v dôsledku odvolania podaného žalovaným – doručiť odvolanie žalobkyni a vytvoriť jej procesnú možnosť na realizáciu jej oprávnenia vyjadriť sa k nemu v lehote 10 dní, ak to považuje za potrebné. Zo spisu vyplýva, že odvolanie nebolo žalobkyni doručené.

Právo účastníka konania na to, aby mu súd doručil odvolanie iného účastníka, patrí k základným a neopomenuteľným procesným oprávneniam účastníka konania. Postupom súdov bolo toto právo žalobkyni upreté. Tým, že jej nebolo doručené odvolanie žalovaného, došlo tiež k znemožneniu realizácie jej procesného oprávnenia vyjadriť sa k tomuto oprávnenému prostriedku a vo vyjadrení k nemu prípadne popierať procesnú prípustnosť alebo vecnú opodstatnenosť odvolania. Dovolatel'ka preto dôvodne namieta, že jej v konaní bola odňatá možnosť pred súdom konať v zmysle § 237 písm. f/ O.s.p. So zreteľom na uvedenú procesnú vadu je jej dovolanie nielen prípustné, ale tiež opodstatnené, lebo rozhodnutie vydané v konaní postihnutom touto procesnou vadou nemôže byť považované za správne.

Najvyšší súd Slovenskej republiky preto napadnuté uznesenie odvolacieho súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie (§ 243b O.s.p.). V novom rozhodnutí rozhodne súd znova o trovách pôvodného a dovolacieho konania (§ 243d ods. 1 O.s.p.).

P o u ě n i e : Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok

V Bratislave 4. februára 2009

JUDr. Emil F r a n c i s c y, v.r.
predseda senátu

Za správnosť vyhotovenia: Klaudia Vrauková